

Väljaandja:	Riigikogu
Akti liik:	seadus
Teksti liik:	terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	23.03.2014
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	Hetkel kehtiv
Avaldamismärge:	RT I, 13.03.2014, 15

Eesti Teaduste Akadeemia seadus

Vastu võetud 16.04.1997
 RT I 1997, 35, 539
 jõustumine 19.05.1997

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
13.12.2000	RT I 2000, 104, 685	08.01.2001
14.03.2001	RT I 2001, 34, 187	10.04.2001
29.01.2002	RT I 2002, 21, 117	04.03.2002
05.06.2002	RT I 2002, 53, 336	01.07.2002
12.06.2002	RT I 2002, 57, 357	01.08.2002
19.06.2002	RT I 2002, 61, 375	01.08.2002
16.10.2002	RT I 2002, 90, 521	01.01.2003
14.02.2007	RT I 2007, 22, 111	01.04.2007
09.12.2009	RT I 2009, 64, 421	01.01.2010
19.02.2014	RT I, 13.03.2014, 2	23.03.2014, osaliselt 01.01.2015, 01.01.2017 ja 01.01.2019

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Seaduse ülesanne

Käesolev seadus sätestab Eesti Teaduste Akadeemia õigusliku seisundi, liikmete staatuse, juhtimise korralduse ja ülesanded.

§ 1¹. Haldusmenetluse seaduse kohaldamine

Käesolevas seaduses ettenähtud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades käesoleva seaduse erisusi.

[RT I 2002, 61, 375- jõust. 01.08.2002]

§ 2. Akadeemia ülesanded

(1) Eesti Teaduste Akadeemia (edaspidi *Akadeemia*), tuginedes oma liikmeskonna intellektuaalsele jõule, arendab ja esindab Eesti teadust. Akadeemia põhiline missioon on teadlaste ühendusena sõltumatult ja kõrge teadusliku professionaalsusega aidata kaasa Eesti teaduse ning riigi sotsiaalse ja majandusliku arengu küsimuste lahendamisele.

(2) Oma ülesannete täitmiseks Akadeemia:

- 1) algatab, korraldab ja koordineerib teadusuuringuid;
- 2) arendab rahvusvahelist teaduslikku koostööd;
- 3) kirjastab teaduslikke väljaandeid;
- 4) aitab kaasa uute teadlaspõlvkondade ettevalmistamisele;
- 5) korraldab teaduslikke nõupidamisi ja konverentse;
- 6) viib läbi teadustööde konkursse ja määrab auhindu;
- 7) määrab stipendiume ja uurimistoetusi teadlastele ja üliõpilastele;
- 8) nõustab Riigikogu, Vabariigi Valitsust ja riigiasutusi ning annab neile soovitusi;

- 9) osaleb teadus- ja arendustegevust puudutavate õigusaktide ettevalmistamises;
- 10) osaleb oma esindajate kaudu teiste teadus- ja arendusasutuste ning sihtasutuste töös kooskõlas nende tegevust reguleerivate õigusaktidega;
- 11) esitab arvamusi Eesti teaduse korralduse ning teadus- ja arendustegevuse finantseerimise kohta;
- 12) aitab kaasa teadlaste loomingulise potentsiaali realiseerimisele ja kaitseb nende õigusi.

§ 3. Akadeemia õiguslik seisund

(1) Akadeemia on avalik-õiguslik juriidiline isik, kes tegutseb käesoleva seaduse, teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse, oma põhikirja ja teiste õigusaktide alusel.

(2) Akadeemia on autonoomne, mis seisneb õiguses iseseisvalt:

- 1) kehtestada oma põhikirja;
- 2) valida oma liikmed;
- 3) määrata oma organisatsiooniline struktuur niivõrd, kui võrd see ei ole reguleeritud käesoleva seadusega;
- 4) valida oma tegevuse suunad, viisid ja koostööpartnerid;
- 5) otsustada oma vara ja vahendite kasutamise ja käsutamise üle kooskõlas seadusega;
- 6) otsustada oma tegevuse tulemuste kasutamise üle, kui seda ei piira seadus või leping.

(3) Akadeemia põhikirja ja selles tehtavad muudatused kinnitab üldkogu ning registreerib Haridus- ja Teadusministeerium. Põhikirja ja selle muudatused jõustuvad nende registreerimise hetkest.

(4) Akadeemia lõpetatakse seadusega.

[RT I 2002, 90, 521- jõust. 01.01.2003]

2. peatükk AKADEEMIA LIIKMESKOND

§ 4. Akadeemia koosseis

(1) Akadeemia liikmeskonna moodustavad akadeemikud ja välisliikmed. Kuuluvus Akadeemia liikmeskonda on eluaegne.

(2) Akadeemikute piirarv on 60, kusjuures piirarvu sisse ei arvata üle seitsmekümne viie aasta vanuseid akadeemikuid. Akadeemia välisliikmete arvu määrab üldkogu.

[RT I 2009, 64, 421- jõust. 01.01.2010]

§ 5. Akadeemikud

(1) Akadeemikuks valitakse Eesti kodanikest teadlast, kes on oluliselt arendanud teadust oma valdkonnas. Akadeemikuks võib valida ka väljapaistvaid kirjandus- ja kunstitegelasi, kes on andnud olulise panuse Eesti vaimukultuuri.

(2) Akadeemikud valib üldkogu kandidaatide seast, kelle esitamise õigus on akadeemikutel, Eesti teadusasutustel ja -seltsidel ning loomeliitidel ja -ühendustel. Valimise protseduur ja tingimused sätestatakse Akadeemia põhikirjas.

(3) Akadeemiku ülesandeks on:

- 1) edendada isikliku loova töö kaudu teadust, tehnikat, kirjandust või kunsti oma valdkonnas;
- 2) võtta osa teaduse, kultuuri ja sotsiaal-majanduslike arengukavade kujundamisest Eestis;
- 3) osaleda haritlaste ettevalmistamisel;
- 4) aidata kaasa teaduse, kultuuri ja hariduse väärtustamisele Eestis;
- 5) olla vastavalt oma erialale Akadeemia ühe osakonna liige ning võtta osa üldkogu ja oma osakonnakogu istungitest.

(4) Akadeemikul on õigus:

- 1) võtta osa Akadeemia juhatuse ja kõigi osakonnakogude koosolekutest;
- 2) esitada Akadeemia üldkogule, juhatusele ja oma osakonnakogule arutamiseks teaduslikke ja teaduslik-organisatsioonilisi küsimusi;
- 3) saada teavet Akadeemia üldkogu ja juhatuse otsuste kohta ning Akadeemia poolt Riigikogule, Vabariigi Valitsusele ning teadus- ja arendusasutustele ametlikult esitatud seisukohtadest, samuti saada teavet muudest Akadeemia tegevust puudutavatest olulistest küsimustest;
- 4) olla valitud mis tahes juhtivale ametikohale Akadeemias;
- 5) tutvustada ning esitada üldsusele ja riigiasutustele oma seisukohti teadust ja ühiskonda puudutavates küsimustes.

(5) Akadeemia ja oma ülesannete täitmisega seotud kulude katteks saavad akadeemikud Akadeemia rahalistest vahenditest makstavat eluaegset akadeemikutasu üldkogu kehtestatud alustel ja korras. Akadeemikutasu maksmist toetatakse riigieelarves sihtotstarbeliselt eraldatud vahenditest Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarve kaudu.

[RT I 2009, 64, 421- jõust. 01.01.2010]

(6) Akadeemikutasude maksmiseks riigieelarvest eraldatava toetuse piirmäära [kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega](#).

[RT I 2009, 64, 421- jõust. 01.01.2010]

§ 6. Välisliikmed

Akadeemia välisliikmeteks valitakse välismaa teadlasi, kellel on väljapaistvaid saavutusi oma valdkonnas ja kes on oma teadustöö kaudu seotud Eestiga. Välisliikmete valimise protseduur ja kandidaatide esitamise kord ning välisliikmete õigused ja ülesanded sätestatakse Akadeemia põhikirjas.

3. peatükk JUHTIMINE

§ 7. Juhtimise korraldus

(1) Akadeemial on kollegiaalsed juhtimisorganid ja liikmeskonna seast valitud juhid.

(2) Akadeemia kollegiaalsed juhtimisorganid on üldkogu ja juhatus.

(3) Akadeemia liikmeskonnast valitud juhid on president, asepresidendid ja peasekretär, kes juhivad Akadeemia tegevust vastavalt käesolevas seaduses ja Akadeemia põhikirjas sätestatud pädevusele ja tööjaotusele.

§ 8. Üldkogu

(1) Akadeemia kõrgeim juhtimisorgan on üldkogu, mille moodustavad kõik Eesti Teaduste Akadeemia akadeemikud.

(2) Üldkogu:

1) kinnitab Akadeemia põhikirja ja teeb selles muudatusi;

2) kinnitab muud Akadeemia tegevust reguleerivad alusdokumendid ja neis tehtavad muudatused;

2¹) otsustab Akadeemia asutuse loomise;

[RT I 2009, 64, 421- jõust. 01.01.2010]

3) kinnitab Akadeemia struktuuri ning Akadeemia asutuste põhimäärused;

4) valib akadeemikud ja Akadeemia välisliikmed;

5) valib Akadeemia presidendi, asepresidendid, peasekretäri ja teised juhatuse liikmed;

6) kuulab ära ja kinnitab Akadeemia tegevuse aastaaruande ja eelarve täitmise aruande;

[RT I, 13.03.2014, 2- jõust. 23.03.2014]

6¹) võtab vastu Akadeemia eelarve ja finantsplaani;

[RT I, 13.03.2014, 2- jõust. 23.03.2014]

7) annab hinnanguid teadussuundade olukorrale Eestis ning teeb ettepanekuid nende arendamise kohta;

8) võtab vastu seisukohti Eesti riigi sotsiaalset ja majanduslikku arengut puudutavates küsimustes, edastades need Riigikogule ja Vabariigi Valitsusele;

9) kuulab teadusettekanideid;

9¹) kehtestab akadeemikutasu maksmise alused ja korra;

[RT I 2009, 64, 421- jõust. 01.01.2010]

10) otsustab presidendi või juhatuse poolt läbiarutamiseks ja seisukoha võtmiseks esitatud teisi küsimusi, mis käesoleva seaduse ja Akadeemia põhikirja alusel kuuluvad üldkogu pädevusse.

(3) Üldkogu istungid on korralised ja erakorralised. Istungid kutsub kokku president, tema äraolekul asepresident. Üldkogu korraline istung kutsutakse kokku vähemalt kaks korda aastas. Üldkogu erakorraline istung kutsutakse kokku, kui seda peab vajalikuks president või kui seda nõuab juhatuse enamus, üks osakonnakogudest või vähemalt üks neljandik kõigist akadeemikuist.

(4) Üldkogu istungi kokkukutsumis- ja töökord kehtestatakse Akadeemia põhikirjaga.

§ 9. Juhatus

(1) Juhatus on Akadeemia kollegiaalne juhtimisorgan üldkogu istungite vaheaegadel.

(2) Juhatusse kuuluvad president, asepresidendid, peasekretär, osakonnajuhatajad ja üldkogu poolt akadeemikute hulgast valitud liikmed.

(3) Juhatus:

- 1) tagab üldkogu otsuste elluviimise;
- 2) valmistab ette üldkogule esitatavad küsimused;
- 3) kuulutab välja teadustööde konkursse ja määrab auhindu;
- 4) kuulutab välja ja määrab uurimistoetusi ning stipendiume teadlastele ja üliõpilastele;
- 4¹) kuulutab välja uurija-professori valimise konkursi ja valib uurijaprofessorid;
- 5) otsustab Akadeemia astumise rahvusvahelistesse organisatsioonidesse;
- 5¹) [kehtetu -RT I 2007, 22, 111- jõust. 01.04.2007]
- 6) otsustab Akadeemia vara kasutamise seadusega sätestatud piires;
- 7) kinnitab Akadeemia kantslei ja selle struktuuriüksuste põhimäärused ning nende aruanded;
- 8) moodustab alalisi või ajutisi komisjone küsimuste lahendamiseks konkreetsetes teadusvaldkondades;
- 9) täidab muid Akadeemia tegevuseks vajalikke ülesandeid.

(4) Juhatuse istungid toimuvad vastavalt vajadusele, kuid mitte harvem kui kord kvartalis. Istungite töökord määratakse reglemendiga, mille kinnitab üldkogu.

(5) Juhatuse otsus jõustub pärast presidendi poolt allakirjutamist. Kui president keeldub juhatus otsusele alla kirjutamast, antakse küsimus üldkogu otsustada.

(6) Juhatus on aruandekohustuslik üldkogu ees.

§ 10. President

(1) President on Akadeemia üldjuht, kes esindab Akadeemiat suhetes teiste isikutega. Ta kannab vastutust Akadeemia üldise arengu, tema põhikirjajärgse tegevuse ning Akadeemia vara ja vahendite õiguspärase ja otstarbeka kasutamise eest. President on aruandekohustuslik üldkogu ees.

(2) Presidendi valib üldkogu akadeemikute hulgast salajasel hääletamisel viieks aastaks. Valimise kord sätestatakse Akadeemia põhikirjas. Sama akadeemikut ei saa presidendiks valida järjestikku rohkem kui kaheks ametiajaks.

(3) Presidendiga sõlmib ja lõpetab Akadeemia nimel tähtajalise töölepingu üldkogu poolt volitatud akadeemik.

(4) Presidendi asendab asepresident põhikirjas sätestatud korras.

§ 11. Asepresidendid

(1) Asepresident juhib presidendi määratud töövaldkonda. Asepresident võib ühtlasi täita osakonnajuhataja ülesandeid.

(2) Asepresidentide arvu määrab üldkogu.

(3) Asepresidendi valib üldkogu akadeemikute hulgast salajasel hääletamisel viieks aastaks. Valimise kord sätestatakse Akadeemia põhikirjas. Sama akadeemikut ei saa asepresidendiks valida järjestikku rohkem kui kaheks ametiajaks.

(4) Akadeemia asepresidendiga sõlmib ja lõpetab Akadeemia nimel tähtajalise töölepingu president.

(5) Asepresident on aruandekohustuslik üldkogu ja presidendi ees.

§ 12. Peasekretär

(1) Peasekretär korraldab Akadeemia kantslei kaudu Akadeemia asjaajamist ja finantstegevust, sõlmib ja lõpetab Akadeemia nimel töölepingud osakondade ja Akadeemia kantslei töötajate ning Akadeemia asutuste juhtidega, samuti täidab teisi ülesandeid vastavalt üldkogu ja juhatus otsustele.

(2) Peasekretäri valib üldkogu akadeemikute hulgast salajasel hääletamisel viieks aastaks. Valimise kord sätestatakse Akadeemia põhikirjas. Sama akadeemikut ei saa peasekretäriks valida järjestikku rohkem kui kaheks ametiajaks.

(3) Peasekretäri sõlmib ja lõpetab Akadeemia nimel tähtajalise töölepingu president.

(4) Peasekretär on aruandekohustuslik üldkogu ja presidendi ees.

4. peatükk STRUKTUUR

§ 13. Struktuur

Akadeemia struktuuri moodustavad:

- 1) osakonnad;

- 2) kantselei;
- 3) asutused.

§ 14. Osakonnad

- (1) Osakond ühendab vastava teadusvaldkonna akadeemikuid, välisliikmeid ja Akadeemia asutusi koostöös teiste sama valdkonna teadus- ja arendusasutuste ning teadusseltsidega.
- (2) Teadusvaldkonnad, kus osakonnad moodustatakse, otsustab üldkogu.
- (3) Akadeemikute ja välisliikmete kuuluvuse osakondadesse kinnitab juhatus.
- (4) Osakond koordineerib Akadeemia teaduslikku ja teaduslik-organisatsioonilist tegevust oma valdkonnas. Osakonna tegevuse alused kehtestatakse osakonna põhimäärusega, mille kinnitab üldkogu.

§ 15. Osakonna juhtimine

- (1) Osakonna tegevust juhivad osakonnakogu ja osakonnajuhataja.
- (2) Osakonnakogu moodustavad kõik osakonda kuuluvad akadeemikud. Osakonnakogu ülesanded ja tegutsemise kord sätestatakse osakonna põhimäärusega.
- (3) Osakonnakogu valib osakonnajuhataja osakonda kuuluvate akadeemikute hulgast salajasel hääletamisel viieks aastaks. Valimise kord sätestatakse osakonna põhimäärusega. Sama akadeemikut ei saa osakonnajuhatajaks valida järjestikku rohkem kui kaheks ametiajaks.
- (4) Osakonnajuhataja on aruandekohustuslik juhatuse ja presidendi ees.

§ 16. Akadeemia kantselei

- (1) Akadeemia asjaajamist ja finantstegevust, samuti muud tegevust vastavalt üldkogu ja juhatuse otsustele korraldab Akadeemia kantselei, mis töötab peasekretäri juhtimisel juhatuse kinnitatud põhimääruse järgi.
- (2) Akadeemia kantselei struktuuri ja ametikohad kinnitab juhatus.

§ 17. Akadeemia asutused

- (1) Akadeemia võib üldkogu otsusel moodustada asutusi, millel on oma eelarve ja pangaarve ning mille funktsioonid ja tegutsemise alused kehtestatakse asutuse põhimääruses.
[RT I 2009, 64, 421- jõust. 01.01.2010]
- (2) Akadeemia asutuse põhimääruse kinnitab Akadeemia üldkogu ja see registreeritakse Haridus- ja Teadusministeeriumis.
[RT I 2002, 90, 521- jõust. 01.01.2003]
- (3) Akadeemia asutust juhib direktor, kellega sõlmib Akadeemia nimel tähtajalise töölepingu peasekretär. Teaduslikke funktsioone täitva asutuse direktor valitakse kuni viieks aastaks ning tema nõuandva organina moodustatakse asutuse nõukogu. Direktori valimise ning nõukogu moodustamise kord sätestatakse Akadeemia põhikirjas.
- (4) Akadeemia asutus annab oma tegevusest aru Akadeemia presidendile, kes teostab järelevalvet asutuse tegevuse üle.
- (5) Akadeemia ja akadeemia asutused registreeritakse riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste riiklikus registris selle registri põhimääruses sätestatud korras.

§ 18. Akadeemiaga assotsieerunud asutused ja seltsid

Akadeemiaga võivad assotsieeruda tema struktuuri mittekuuluvad teadus-, arendus- ja kultuuriasutused ning teadusseltsid, kelle tegevus ja eesmärgid on kooskõlas Akadeemia tegevuse ja eesmärkidega. Assotsieerunud asutuse või seltsi ja Akadeemia suhted, vastastikused õigused ja kohustused sätestatakse Akadeemia põhikirjas ja assotsiatsioonilepingus.

5. peatükk

VARA JA FINANTSEERIMINE

§ 19. Akadeemia vara

- (1) [Kehtetu -RT I 2002, 53, 336- jõust. 01.07.2002]
- (2) [Kehtetu -RT I 2002, 53, 336- jõust. 01.07.2002]
- (3) Akadeemial on õigus omada vara, mis oli Akadeemia omandis enne 1940. aasta 16. juunit.
- (4) [Kehtetu -RT I 2002, 53, 336- jõust. 01.07.2002]
- (5) Akadeemiale kuuluvat kinnisvara võõrandada ja laenu võtta on Akadeemial õigus Vabariigi Valitsuse loal.
- (6) Akadeemial ei ole õigust anda laenu, osutada sponsortoetust või olla äriühingu aktsionär või osanik.
- (7) Akadeemial on õigus anda uurimistoetusi ja stipendiume ning toetada käesoleva seaduse §-s 18 nimetatud asutusi ja seltse nende põhikirjalises tegevuses.
- (8) Käesolevas paragrahvis sätestatu ei piira Akadeemia õigusvõimet.
[RT I 2002, 53, 336- jõust. 01.07.2002]

§ 20. Finantseerimine

- (1) Akadeemia tegevust finantseeritakse riigieelarvest ja muudest allikatest. Akadeemia riigieelarvelise finantseerimise maht määratakse vastava aasta riigieelarves Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala kuludes.
- (2) Akadeemial on õigus osutada teistele isikutele oma põhikirjalisest tegevusest tulenevaid tasulisi teenuseid, millest saadud tulu läheb Akadeemia eelarvesse.
- (3) Akadeemia rahalisi vahendeid käsutavad president ja peasekretär Akadeemia üldkogu kehtestatud tingimustel ja korras.
- (4) Akadeemia teadus- ja arendusasutuse infrastruktuuri kulud kaetakse riigieelarvest selleks Akadeemiale sihtotstarbeliselt ettenähtud vahenditest.
[RT I 2002, 90, 521- jõust. 01.01.2003]

§ 21. Eelarve

- (1) Akadeemia kõigi tulude ja kulude kohta koostatakse tasakaalus eelarve, mis peab vastama Akadeemia finantsplaanile, riigieelarve seaduse §-s 6 esitatud eelarvepositsiooni reeglitele, §-s 10 esitatud netovõlakooormuse reeglile ning § 11 alusel kehtestatud piirangutele.
[RT I, 13.03.2014, 2- jõust. 23.03.2014]
- (2) Riigieelarveväliselt laekunud tulud jaotatakse Akadeemia eelarve järgi üldistel alustel, kui seda ei piira seadus või laekuvate tulude kasutamise kohta seatud eritingimused.

§ 21¹. Akadeemia finantsplaan

- (1) Akadeemia koostab igal aastal finantsplaani, mis on aluseks Akadeemia eelarve koostamisel.
- (2) Finantsplaan koostatakse ja esitatakse riigieelarve seaduse §-s 12 sätestatud nõuete kohaselt.
[RT I, 13.03.2014, 2- jõust. 23.03.2014]

§ 22. Kontroll ja aruandlus

- (1) Akadeemia peab oma varade ja vahendite kasutamise kohta raamatupidamise ja statistilist arvestust seadusega kehtestatud korras.
- (2) Akadeemiale eraldatud riigieelarveliste vahendite kasutamist kontrollib Rahandusministeerium. Riigikontroll kontrollib Eesti Teaduste Akadeemia tegevust vastavalt Riigikontrolli seadusele.
- (3) Riiklikku järelevalvet Akadeemia tegevuse üle teostab Haridus- ja Teadusministeerium.
- (4) Akadeemia annab oma tegevusest aru seaduses või seaduse alusel sätestatud mahus ja korras.
[RT I 2002, 90, 521- jõust. 01.01.2003]

6. peatükk

SEADUSE RAKENDAMINE

§ 23. Üleminek

(1) Akadeemia president tagab Akadeemia põhikirja vastavusse viimise käesoleva seadusega kuue kuu jooksul käesoleva seaduse jõustumisest.

(2) Enne käesoleva seaduse jõustumist Akadeemias moodustatud otsustuskogud ja valitud isikud tegutsevad valimisperioodi lõpuni, kui vahepeal jõustunud põhikiri ei näe ette teisiti.

(3) Olemasolevate riigi teadus- ja arendusasutuste ühinemisel ja ümberkujundamisel Teaduste Akadeemia asutusteks lähtutakse teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse § 21 lõikest 2.

(4) Vabariigi Valitsus annab Akadeemia valduses ja kasutuses oleva vara Akadeemia omandisse kuue kuu jooksul käesoleva seaduse jõustumisest.

(5) Vabariigi Valitsus annab oma määrusega hiljemalt ühe aasta jooksul pärast käesoleva seaduse jõustumist Akadeemiale tasuta üle sellise enne 1940. aasta 16. juunit Akadeemia omandis olnud vara, mida Akadeemia taotleb ja mida on Akadeemia omandisse võimalik üle anda ning mis on Akadeemiale vajalik tema põhikirjas sätestatud ülesannete täitmiseks.